

VÕRU VALLA TEATAJA

NR 5 (68)

3. NOVEMBER 2008

HIND 5 KROONI

Spordirahva suursündmus Puigal

On reede, 3. oktoobri õhtupoolik. Puiga kooli avar õu kipub saabuvatele autodele kitsaks jääma. Et nad ikka mõistlikult ära mahuksid, juhib liiklust valla maakorraldaja Mati, roheline vest seljas. Kuigi majja võib siseneda nii peauksest kui ka spordihoone poolsest küljest, eelistab enamik tulijaid viimast, sest kogunemine on ju tuliüues värvist ja puhtusest läikivas võimlas. Et arvukad külalised ei libastaks, on maha pandud liikumist hõlbustavad ja võimla põrandat tikk-kontsade eest kaitsvad põrandakatted. Koos spordihoone avamisega tähistab Võru vald siin ka traditsioonilist õpetajate päeva.

Saali sisenemisega ei kiirustata. Enamik publikust tormab mööda uut hoonet ringi, avab uksi, imetleb, ahhetab ja avaldab igati oma vaimustust. Koos võimlaga on kool saanud juurde 23kohalise arvutiklassi, nõuetele vastava jõusaali ning omaette ruumid logopeedile ja kooli arstile. Seni võimlana kasutusel olnud saali, kus sees olid nii korvirõngad kui ka muu spordiinventar, kasutatakse edaspidi ainult aulana. Kui arvudes, siis juurde saadud põrandapinda on tervelt 1500 m².

Siis kõlab koolikell ja külalised kogenevad võimlasse. Ainult kõrvalruumide uste vahelt

vilksatavad esinemiseks valmistuvate Tartu võimlemisklubi Rütmi graatsiate värvilised kostüümid.

Viies ja viimane etapp

Selguse mõttes meenutame. Praegune kooli peahoone ehitati omal ajal Võru sovhoosi kontor-klubiks. 1995. aasta 1. septembril kolisid seni lasteaiamajas töötanud algklassid üle praegusse hoonesse. 1997. aastast volikogu, et Puiga kool tuleb muuta põhikooliks. Toimusid ümber- ja juurdeehitused ja 2001. a kevadel laskis kool välja oma esimesed põhikooli lõpetajad. Viis aastat tagasi, 17. novembril 2003 avati Puigal juurdeehituse see etapp, mis andis juurde garderoobi, söögisaali, loodusõpetuse ja muusikaklassi ning veel kaks klassiruumi. Riik toetas tollal kooli 1,3 miljoniga ja tunnistas ta üheks esimeseks 21. sajandi kooliks Eestis. 2005. aasta I õppeveerandil valmis koolile ka staadion.

Et asi oleks selge, reastagem siinkohal veel kõik ehitusetapid: kontorihoone, aula, klassiruumid maja tagaküljel, söökla, muusikaklass ja kabinetid esiküljel ja viimasena spordihoone. Muide, nurgakivi maja etapiliste arengute tõttu ei pandud. 16. aprillil 2008 peeti sarikapidu. Esialgselt

plaanide järgi pidi avamispidu toimuma alles detsembris, kuid soe talv ja ehitajate tublidus tõid selle päeva tublisti ettepoole. Nii tänati avapeol esmajärjekorras AS Semuehituse mehi Ahto Viiki, Sven Solli, Kalmer Vislapuud, projekteerijat Valdeko Jentsoni ja ehitusjärelevalve teostajat Helgi Riigovit. Spordihoone juhataja ametit asub täitma Katrin Kenk, õpetaja-treenerina jätkab Meelis Reinberg.

Avapeost täpsemalt

Peojuhi seisuses esineb abivalvanem Aigar Kalk, kes ise ka Puiga elanik. Järjekorras saavad sõna külalised. Vallavanem Georg Ruuda märgib, et Puiga kooli lõplik valmishitamine oli üks 2005. a valimislabudusi. Maavanem Ülo Tulik rõõmustab, et tema elu esimesest töökohast (agronoom tollases Võru sovhoosis) on saanud igati nüüdisaegne kool. Võru linna, naabervaldade, naaberkoolide ja spordiorganisatsioonide esindajad õnnitlevad ja toovad kingitusi. Teistel on need kaasas, kutsehariduskeskuse direktor Linnus lubab aga edaspidi valmistada koolile mööblit. Siis esinevad Puiga lasteaia mudilased ja võimlemisklubi Rütmi-ka neid. Kooli direktor Mart Märdin lõpetab sõnavõttude tänukirjade üleandmisega vallavanemale, abivalvanemale ja ehitajale ning tõdeb, et õpitõimused Puiga koolis on nüüd igati 21. sajandi väärilised.

Spordihoone avapaugu teeb aga Tartu Rocki korvpallur Tanel Kimask (Väimela poiss), kes efektse pealtpanekuga surub palli nõnda korvi, et sinna seotud õhupall paraja pauguga lõhki läheb.

Õnne ja edu, Puiga spordirahvas! Et Puigalt hakkaks tulema Võrumaa, Eesti ja miks ka mitte maailmameistreid.

Vallarahvas ja valla ajaleht

Palju õnne, õpetaja Vilve!

Väimela lasteaias muusikaõpetaja Vilve Viilo on Võrumaa aasta õpetaja 2008. Õnnitleme! Õpetaja Vilve on lõpetanud Tallinna Georg Otsa nimelise muusikakooli ja Väimela mudilastele laulu õpetanud juba peaaegu 20 aastat. Tänu tema südamega tehtud tööle on Väimela lasteaias lapsed läbi aastate silmatorkavalt hästi esinenud nii oma valla, maakonna kui ka üle-eestilistel konkurssidel. Väimela lasteaias on hakkama saanud isegi mitmete lastetendustega.

Ikka samasugust edu ka edaspidiseks!

Lastevanemad, vallarahvas ja valla ajaleht

Osa vastuvõtul viibinud eakaid.

Eakate päeva puhul

Alates 2003. aastast on meie vallas olnud kombeks rahvusvahelise eakate päeva puhul teenekaid eakaid tänukirja ja meenega meeles pidada. Tänavu toimus see vallavalitsuse ja pensionäride nõukogu vastuvõtul kolmapäeval, 1. oktoobril. Tänukirja ja meene said:

Ellu Sissas – kauaaegne maakonnaarst ja ka Võru valla rahva tervise eest hoolitseja

Eduard Hinn – teenekas omaaegne põllumajandustöötaja ja majandijuht

Vaida Kangur – aktiivne Kolepi segakoori liige ja kroonikapidaja

Tiiu Jakobson – staažikas lasteaiatöötaja, aktiivne Puiga rahvamaja näiteringi liige

Helgi Johanson – aktiivne osaleja valla eakate tegevuses ja Puiga kultuurielus

Gerta Uibo – ingerisoomlaste seltsi liige, soomekeelsete luuletuste ja laulude autor

Kalju Mägi – kauaaegne tubli autojuht-bussijuht omaaegses Võru kolhoosis ja sovhoosis

Leopold Sulg – teenekas pika staažiga töömees – mehhanisaator omaaegses Võru EPT-s

Klaara Merdikes – teenekas, paljude aukirjadega tunnustatud loomakasvataja endises Väimela NST-s

Leida Raitar – teenekas pika staažiga zootehnik endises Väimela NST-s

Mihkel Bugajev – tubli sepp ja mehhanisaator endises Väimela NST-s

Enno Kalme – muusikamees, kes oma kandlemänguga on paljusid inimesi rõõmustanud

Tiina Lepp – agronoom, aednik, aktiivne kultuurielus osaleja Kungla rahvamajas

Talvi Onno – aktiivne ja abivalmis osaleja valla ja Navi külaseltsi kultuurielus

Eakate päeva tähistati seekord ka kauni teatritendusega Rõuges Rõuge, Lasva ja Võru valla ühisüritusena. Ehk järgmisel eakate päeval kohtume kas Võru või Lasva vallas. Etenduse „Helisev viis” esitas teatritrupp Varius Tallinnast.

Direktor Mart Märdin tänamas vallavanem Georg Ruudat igakülgse toetuse eest.

Fotod MAIDU JAASON

Volikogu olulisemad otsused

10. september 2008

* Toimus valla lisaeelarve II lugemine (tulude poolel tulu liik 3000 füüsilise isiku tulumaks 1 500 000 krooni, kulude poolel tegevusala 01-1-14. Reservfond kulu liik 608 summas 1 500 000 krooni).

* Kinnitati sotsiaal- ja teravishoiukomisjoni otsused.

* Kinnitati aadressandmete muutmise Roosisaare külas (uus nimi Kodso tee, info elanikele edastatud).

* Kuulati valla lasteaedade (Puiga, Parksepa, Väimela) juhatajate ülevaateid 2007/2008. õppeaasta töötulemustest.

(Täiendav info allpool)

8. oktoober 2008

* Kooskõlastati Laheda valla üldplaneering. Üldplaneeringuga saab tutvuda Võru valla arendusnõuniku juures või Laheda valla koduleheküljel.

* Võeti vastu valla II lisaeelarve mahus 1 500 000 krooni.

* Kinnitati sotsiaal- ja teravishoiukomisjoni otsused.

* Vaadati läbi ja tehti ettepanekuid Võru valla arengukava muutmiseks.

Volikogupoolsed täiendused:

* Toetada sportimis- ja puhkamisvõimaluste väljaehitamist MTÜ-de, puhketalude ja eraettevõtjate poolt.

* Toetada ettevõtluse arendamist läbi infrastruktuuride, sealhulgas juurdepääsuteede arendamist tööstuspiirkondades (Väimelas, Parksepas, Umbsaares).

* Pikendada arengukava kehtivuse aega aastani 2013.

* Kuulati Parksepa keskkooli ja Puiga põhikooli direktorite ülevaateid 2007/2008. õppeaasta töötulemustest.

PRIIT SÜÜDEN,
volikogu esimees

Puiga koolis läinud õppeaastal

Strateegiline juhtimine ja sisehindamine

Toimus regulaarne õppe- ja kasvatustegevuse tulemuslikkuse analüüs ning sisekontrollialase informatsiooni analüüsimine ja kasutamine õppealajuhataja Maia Popmani ja direktor Mart Märdini poolt.

Tagati arengukava, üldtööplaani ja töötajate tööplaanide loogiline vastavus. Üldtööplaani täitmisest tehti vahekokkuvõtteid õppenõukogus ja hoolekogus.

Personali arendamine ja koostöö

Töölalased koolitused toimusid vastavuses õppealajuhataja koostatud koolitusplaani. Viidi läbi arenguvestlused personaliga.

Infominutites räägiti protokolliti ja paigutati stendile ja kohtvõrku. See on ka üks põhjusi, miks meil info halvast liikumisest ei räägita.

Õppenõukogud viidi läbi vastavalt üldtööplaani kaheksal korral.

Õpikeskkond

Koolivägivalda juhtumitele püüti reageerida kiirelt ja õigeaegselt.

Veebruaris 2008 alustati koolile III juurdeehituse ehitust. Juurdeehitusega on valminud spordihall, 23 kohaga arvutiklass, jõusaal.

Raamaatukogu poolne osa, saali osa ja vana arvutiklassi poolne sein soojustati ja krohviti. Tööõpetusklass sai 60 metallkappi.

Tehti ettevalmistusi e-koolile üleminekuks, see on plaanis 2009. aasta algusest.

Õppe- ja kasvatustöö

Toimus kokkuvõtivate hinnete vastavuse analüüs eksamitulemuste, tasemetööde ja sisseastumiskatsete tulemustega:

2007/2008. õppeaastal lõpetasid 131 õpilast 24 väga heade tulemustega, 52 õpilast heade ja väga heade hinnetega (s.o 58% õpilaste arvust).

9. klassi lõpueksamite keskmised hinded

Aine	Aastahinne	Eksamihinne	Maakonna hinne
Eesti keel	3,78	3,65	3,6
Matemaatika	3,65	3,82	3,7

Huvitegevus

Huviringides osales 77% õpilasi. Aktiivselt osales koolielu parendamise küsimustes õpilasesindus, mille eestvõtmisel viidi läbi rahuloluküsitlus toitlustamise osas.

Õpilaste toetamine

Logopeed töötas õppeaasta jooksul 66 õpilasega.

Parandusõpe eesti keeles toimus 29 õpilasele ja matemaatikas 14 õpilasele. Laste arengut jälgiti, analüüsiti. Tulemused olid valdavalt rõõmustavad.

Pikapäevarihma töös osales aasta jooksul 34 õpilast. Valla abiga avasime teise rühma esmaspäevast neljapäevani.

Mitterahuldava veerandihinde korral rakendati vajalik tugisüsteem, mis toimus edukalt. Põhjusest puudumisi analüüsiti ja rakendati vajalikud meetmed.

MART MÄRDIN,
Puiga põhikooli direktor

Möödunud õppeaasta valla lasteaedades

Võru valla kolmes lasteaia käis möödunud õppeaastal 204 last, neist oma valla lapsi 184.

Võru linna, Tartu(1) ja Tallinna(1)lasteaedades käis 1007/2008. õppeaastal 60 valla last. Laste kohalkäidavus Parksepa, Puiga ja Väimela lasteaedades oli 72 %.

Lasteaiarühmi on Parksepa ja Puiga lasteaia kolm ja Väimela lasteaia viis.

Ametikohti lasteaedades:

Ametikohti	Parksepa	Puiga	Väimela
Juhataja	1,0	1,0	1,0
Juhataja asetäitja	1,0	1,0	1,0
Rühma pedagoogid	6,0	6,0	10,0
Eripedagoog			1,0
Muusikaõpetaja	0,5	0,5	0,75
Liikumisõpetaja	0,5	0,5	0,75
Logopeed	0,2	0,3	0,3
Tervishoiutöötaja	0,25	0,25	0,25
Õpetaja abi	3,0	3,0	5,0
Muu personal	4,0	3,0	7,0
Tervishoiutöötaja ametikoht täitmata			

Valla lasteaedades on keskmiselt üks täiskasvanu nelja lapse kohta.

Nõutava kvalifikatsiooniga pedagoogide protsent

Parksepa lasteaia - pedagooge on 11, kvalifikatsioonile vastab 91%. Üks töötaja omandab bakalaureuse kraadi TLÜ-s.

Puiga lasteaia - pedagooge on 10, kvalifikatsioonile vastab 100%.

Väimela lasteaia - pedagooge 15, kvalifikatsioonile vastab 93%.

Töötasud

kvalifikatsioonita 5200 krooni
keskeri 6000 krooni
kõrgharidusega 7000 krooni

2008.a
kvalifikatsioonita 7000 krooni
keskeri 7960 krooni
kõrgharidusega 9360 krooni

Lasteaia koha arvestuslik maksimum ühe lapse kohta kuus

Parksepa lasteaia 2007.a 2782 krooni lapse kohta kuus;

2008.a 3440 krooni.

Puiga lasteaia 2007.a. 2590 krooni;

2008.a. 3090 krooni.

Väimela lasteaia 2007.a. 3020 krooni;

2008.a. 3543 krooni.

Vanemate osalustasu õppevahenditele alates 2002.aastast 50 kr kuus (augustist kuni juunini).

Toidupäevamaksumus 2007. a. 14 krooni, 2008.a. 16 krooni, alates 1.septembrist 2008 20.- krooni.

Tugisüsteemid

Parksepa lasteaia oli logopeediline toetus 11 lapsele, kahele lapsele oli tugisüsteem.

Nõustamiskomisjoni otsusega saadi 2008.a. kevadel koolipikendus ühele lapsele.

Puiga lasteaia oli logopeediline abi 28 lapsele. Väimela lasteaia töötab sobitusrühm.

2007/08. õppeaasta õppe- ja kasvatustegevuse põhisuunad lasteaedades olid koolivalmiduse toetamine (riiklik prioriteet), andekuse märkamine ja toetamine ja isamaalise kasvatuse väärtustamine seoses Eesti Vabariigi 90. aastapäevaga (maakondlik prioriteet). Parksepa lasteaia peaeesmärk oli sõnastatud motona: Kuula, märka, uuri – imesid väikseid ja suuri. Lasteaia eripäraks on Johannes Käisi põhimõtete rakendamine õppe-tegevuses.

Puiga lasteaia eripäraks on kodulooline teemaõpe – looduse tunnetamine – esivanemate pärandi edasikandmine.

Väimela lasteaia moto: „Ukselävelt minu rada algab” ja lasteaia eripäraks on looduslähedane õpe.

Lasteaedade koduleheküljed: www.parlasteaed.ee; www.puigala.ee; www.vaimelarukililil.ee

Andmed koostas valla haridus- ja kultuurijuht **SIIRI KONKSI**

Parksepa keskkoolis 2007/2008 õppeaastal

Õppetöö tulemuslikkus põhikooliosas:

2007/08. õa õppis põhikooliklassides 233 õpilast. Keskmiseks aastahindeks kujunes 4,4. Üleminekklassides lõpetasid kiituskirjaga 39 õpilast. Aukirjaga lõpetas 2 õpilast. Põhikooli lõpetas kiituskirjaga 4 õpilast. Tänukirju anti õppetöö eest 102 õpilasele.

Viidi läbi 15 tasemetööd ja seitse üleminekuksamit. Keskmiseks hindeks 3,8. Osaleti kaheksal olümpiaadil. Kokku osales 33 õpilast. Kuus õpilast osales mitmel aineolümpiaadil. Õpilasi juhendas aineolümpiaadideks kaheksa aineõpetajat. üheksal korral (kaheksal individuaalsel ja ühel võistkondlikul) jõuti esimese kuue hulka (eelmisel õa viiel korral).

Spordisaavutused: „Tähelepanu start” üleriigilistel võistlustel IV koht. Maakonna kergejõustikuvõistlustel I koht. Eesti Koolispordiliidu kergejõustikuvõistlustel I liigas II koht. „TV 10 olümpiaastardi” võistlussarjas II koht.

Lõpueksamitel keskmiseks hindeks oli eesti keeles 3,9 (maakonna keskmine 3,6), matemaatikas 3,8 (maakonnas keskmine 3,7).

Sellel õppeaastal sai kõneravi umbes kolmandik põhikooli õpilastest. Parandusõpetust said II, III ning IX klassi õpilased. Üks õpilane õppis lihtsustatud õppekava järgi.

Õppetöö tulemuslikkus gümnaasiumiastmes

Gümnaasiumiklassides alustas 2007. aasta septembris õpinguid

301 õpilast ja neist lõpetasid klassi 265. 10. – 11. klassidest lõpetas kultuuri- ja haridusministeeriumi kiituskirjaga kolm õpilast (10.a kl), tänukirja hea ja väga hea õppimise eest sai 18 õpilast ning ainealase või huvitegevuse tänukirjaga tunnustati 102 õpilast. Gümnaasiumi lõputunnistuse sai 89 abiturienti. Medaliste oli kokku viis: üks kuld- ja neli hõbemedalit. 60 noort jätkab õpinguid ja neist 26 asus õppima kõrgkoolis.

Väga heade tulemustega lõpetas 12 abiturienti ja neid tunnustati kooli medaliga. Kooli tänukirjad ainealaste saavutuste ja aktiivse huvitegevuse eest sai kokku 47 abiturienti. 62 noort lõpetasid kutseõppesuuna ja omandasid algteadmised turismikorralduse, hotelliteeninduse, puidutöötlemise või metallide töötlemise erialal.

Lõpueksameid sooritas kokku 209 gümnaasiumi õpilast, neist 96 olid 11. klassi õpilased, kes sooritasid geograafia riigieksamit. Eksamite tulemused on erinevad ja vastavuses õpilase poolt valitud õppesuunale.

Gümnaasiumiosas osales olümpiaadidel 27 õpilast ja neid juhendas 10 õpetajat.

Toimus õpilasfirmade aktiivne ja edukas osalemine Eestis ja välismaal toimunud üritustel.

Õpilaste areng

Koolielu rikastasid projekti „Tagasi kooli” raames Rotary klubi liikmete poolt antud tunnid, haridusminister Tõnis Lukase ajalootund abiturientidele ja õpilastele esinenud riigikogulane Kalvi Kõva, europarlamenti

liige Tunne Kelam ning alpinist Alar Sikk.

Kordaläinuks võib pidada karjäärikoordinaator Ulvi Mustmaa organiseeritud karjääripäeva, kus erinevate valdkondade esindajad rääkisid õpilastele oma tööst.

Eesti Vabariigi 90. aastapäevale pühendatud üritused „Ring ümber Eesti” ja viktoriinidesari „Eesti Vabariik 90” suurendasid õpilaste teadlikkust Eesti Vabariigist.

Osaleti koristuskampaanial „Teeme ära 2008” ja toimusid keskkonnaalased loengud. 17 huviringi tegevuses kokku osales 394 õpilast: põhikooliosas 314 õpilast ja gümnaasiumiosast 80.

Personali areng

Kogu kooli personal on aktiivselt osalenud täiendkoolitustel. Vahetult enne õppeaasta algust toimus Ana Kontori koolitus „Käitumisraskustega õpilastele tegevuskava koostamine”. Koolituse omandatud olid võimalik rakendada. Kasvatusalaste loengute sarjas toimus T. Naaritsa loeng „Kuidas oma last mõista ja temaga pingelolukordades suhelda” lastevanemate üldkoosolekul 13. detsembril 2007. Sügisel toimus sisekoolitus Värskas, kus toimusid kogemuslikud ettekanded kolleegide poolt teemal „Andekas laps”. Kevadel Kubjal toimunud sisekoolituse analüüsiti sisehindamise tulemusi ja kaasati ka hoolekogu ning valla-valitsuse esindajad.

Parksepa keskkooli õppeala juhatajad **ANNELI PLADO,**
LEA KABUR

Et jätkuks ikka nii tsuugasid kui sulatseid!

Seda soovisid mitmed Tsuua Sulatsõ 30 aasta juubelist osa võtma tulnud ametimed, sõbrad ja tuttavad. Võru keelt oskajale ei ole seda soovi tõlkida vaja, teistele peaks ehk selgitama, et *tsuud* on meie ajal rahvatantsu viljelevate tantsijate jalanõud.

Juubilarist tantsurühma nimi Tsuua Sulatsõ sündis koos rühmaga aastal 1978. Tol kaugel ajal oli Võrru tööle tulnud arst Eevi Jõgar, kelle oma tantsijakarjäär oli alanud juba 11aastasena Tartu kultuurihoones Kusta Rodima käe all. Tollane EPT klubi vajab hädasti taas ka tantsukollektiivi, mille doktor Eevi siis kokku kutsus. Koos on ta hoidnud seda tervelt kolmkümmend pikka aastat! Tantsukollektiivid koosnevad põhiliselt noortest inimestest, kes lähevad õppima, vahetavad töö- ja elukohti, abielluvad ja lahkuvad mitmetel muudel põhjustel. Seetõttu on tantsukollektiivis järjepidevust hoida eriti raske. Võrumaal hinnati Eevi Jõgari tööd 2000. aastal Kai Leete nimelise preemiaga.

Õpetaja Eevi.

Juubelipidu toimus koos sõpradega

11. oktoobri õhtul olid Parksepa kooli aula ja kõrvalruumid (rühm tegutseb kooli ruumides) pilgeni täis kaunites rahvariietes noori inimesi. Olid tulnud sõprusrühmad Saaremaalt (Põide Piigad ja Tornimäe segarühm), Tuhkapusijad Oravalt, Kullerid Vastseliinast ja segarühm Võru Kandlest. Täienduseks veel ka saatekapell Sillerid Tartumaalt Ilmatsalust, kellega tsuuas-

Õnnelikud tsuuasulatseid pärast juubelikontserti. Kõik läks ju hästi!

latsõd sõbrustavad juba 1995. aastast. Tutvumine toimus muide Hispaanias, kus mõlemad kollektiivid tollasel *Europeade*'il osalesid. Kõik sõprusrühmad kaunistasid ka juubeliõhtut oma esinemistega. Kontserdikava pani liigutuspisaratega tõdema, kui ilusad on eesti rahvatantsud, kui neid ilusti tantsitakse. Kavasse oli kaasatud ka Parksepa kooli lasterühm õpetaja Helle Lilosoni juhtimisel. Ka tema ligi kolmekümne aasta pikkune tantsujuhi staaž väärisk juba tähelepanu ja tunnustust.

Kava lõpus tutvustati tantsupaare ja kena tähelepanuavaldusena tänasid noormehed lilleõiega partnereid. Aga tantsujuht Eevi sai rühmalt peale suure lillekimbu ka kuldseid *tsuud*.

Organisatsioonilise poole pealt oli kõik eeskujulikult korraldatud. Olid korralik võimendus,

kena saatetekt ja läbimõeldud lahendused 200 külalise jaoks kitsaks jäänud kooliruumides.

Pilk tagasi möödunud aastatele

Isetegevuslane vajab tegutsemiseks eesmärki. Et oleks teada, mille nimel. Need on olnud üleriigilised tantsupeod, kust osa on võetud alates 1981. aastast, esinemised Võru folkloorifestivalidel ja oma valla tähtpäevadel. Ent kõige suuremaks stiimuliks on ikka olnud arvukad välisreisid – Etioopiasse, Soomemaale, Austriasse ja kaheksal korral *Europeade*'le (need on üleuroopalised rahvatantsufestivalid, mis toimuvad igal aastal eri riigis).

Tänase seisuga tantsib rühmas kaheksa paari. Tantsupeo kateooriate järgi kuulutakse

B-rühmade hulka ja nii õpitakse praegu selle rühmaliigi kava 2009. a tantsupeoks. Rühm omab kenasid Põlva kihelkonna rahvariideid, selle eest soovitakse tänada Võru vallavalitsust ja volikogu. Ka kaugemate reiside puhul ei ole vald abist keeldunud. On järgitud omaaegse volikogu esimehe Heino Kuusiku kuldset põhimõtet – hool hariduse ja kultuuri eest olgu ennekõike!

Publik tänab!

Juubelipeost osaanud soovivad nähtud vaeva ja kauni kontserdi eest tänada nii ringijuhut Eevit kui ka vapraid tantsijaid. Okas päkka! Ja et ikka jätkuks nii tsuugasid kui sulatseid!

Vallarahvas, valla ajaleht ja kõik endised tantsijad

Seekord on suurte meeste partneriteks väikesed tüdrukud. Käib konnatants.

Ka Sipsikul oli juubel

See oli täpselt viis aastat tagasi 7. oktoobril, kui Parksepa lasteaia tollasele 30ndale sünnipäevale ilmus tegelane nimega Sipsik. Oli teine agar ja toimekas, nõudis juhatajalt aru senitehtu üle ja esitas avalduse, et tedagi lasteaia täisliikmeks vastu võetaks. Lasteaiapere oli sellega rõõmuga nõus ja palus ühtlasi luba Sipsiku nime ka lasteaia nimena kasutada. Kuna Sipsik oli sellega lahkesti nõus, ei ole pealkiri mitte juhuslikult pandud.

7. oktoober on lasteaia sünnipäev. Täpselt 35 aastat tagasi (mõelda, kui kiiresti aeg lendab!) andis Võru EPT esindaja esimesele juhatajale Lehte Ketsile üle ilmatu suure võtme, mis tähendas, et Parksepa kandi esimene lasteaed oligi avatud.

Parksepa vanema elanikkonna hulgas on vähe neid, kelle elu ei oleks kuidagi lasteaia seotud olnud. Enamik neist kinnitab, et kõigi nende pikkade aastate vältel on mudilastel olnud siin võimalik elada mängudest ja õppimisest rikast elu. Väike vahe on ainult selles, et kui alguses olid tädid ja kasvatajad, siis nüüdseks on neist saanud õpetajad ja abiõpetajad. Parksepal (ja ka teistes valla lasteaedades) on enamik neist kutsealase kõrgharidusega.

Aastate vältel on toimunud suured muutused nii lasteaia-maja sees kui väljas. Lasteaia omanik, Võru vallavalitsus, ei ole laste arvelt kokku hoidnud. Maja on soe ja lapsesõbralik, täiendust on saanud mängu- ja õppevahendid nii majas kui õuealal. Peol viibinud kunagiste lasteaialaste emmed kinnitasid, et nende lapsed tulid lasteaeda alati heal meelel ja rõõmuga.

Juubelipidu oli nagu üks kena pidu ikka. Mudilased esitasid matka looduse õpperajal, kontserti täiendas lauluga ka lausa naiskoorina esinenud personal. Ja siis tänati, õnnitleti ja meenutati. Maavalitsuse tänukirja said juhataja asetäitja Maire Post ja Tiiu Kahar, vallapoolse aga Irina Bogomolova, Helve Mikussaar, Merike Eelmets, Külli Pihho, Niina Lissmann, Heli Volas, Kristiina Kõrs, Kaja Mändik, Ivika Tihane ja viimased kuus aastat lasteaeda juhtinud Anu Sarap. Viimane tänas omaltpoolt kollektiivi ülejäänud personali ning abi ja toetuse eest Võru Maavalitsust, vallavalitsust, endisi juhatajaid Lehte Ketsi, Helju Kirvest, Signe Mürseppa, hoolekogu esimeest Meelis Reinbergi, ujumistreener Vilja Ruudat, bussijuht Madist ja pensionile jäänud Kersti Rootsi. Õnnitlejaid kogunes seejärel

Peo lõpp. Pildil esinenud lapsed ja lasteaia töökas kollektiiv.

pikk rida. Vallavanem tõi televiisori, lilli ja mitmesuguseid kingitusi endised kasvatajad-juhatajad, linna, Sõmerpalu ja oma valla lasteaedade esindajad, Parksepa keskkooli, kohaliku MTÜ, raamatukogu ja paljud teised sõbrad-toetajad. Täpsemalt – lapsevanemateks sirgunud endised kasvandikud.

Edu ja palju tööd ja rõõmudest rikkaid aastaid soovivad aleviku- ja valla rahvas ning valla ajaleht!

Päike, näita ennast sa, muuda kauniks maa. Soojust maale too, maailm kauniks loo!

Oo, Eestimaa! Kuni su küla veel elab, elad sina ka

Nii laulis 11. oktoobri peoõhtul, mis tähistas Laulu- ja Mänguselts Kungla 90 aasta juubelit ja vana maja uuestisündi, vastloodud segakoor. Väljastpoolt esinejaid ei olnud vaja. Peale koori astusid üles oma küla näitering, mängisid oma pillimehed (orkester Kungla ja lõotsapoiss Taivo). Ent pöördugem tagasi kaugesse aega, kui 6. juunil 1918 tuli Jaaska talu suur hulk asjahuvilisi, et panna alus kohalikule külaseltsile. Nimeks sai vastne selts Väimela Näitearmastajate Ring, ametlik vormistamise protokoll on 21. juulist 1918. Tänapäevaks on sellest möödunud 90 pikka aastat. Sõjaraaskusi, Nõukogude okupatsiooni, rahvamaja likvideerimist ja muid vapustusi üle elanud selts taaselustati 17. detsembril 1992, mis ühtlasi tähendas, et LMS Kungla on esimene taastatud kultuuriselts Võrumaal.

Kuidas maja on ehitatud

Meenutame. Kohaliku külarahva jõul ja nõul ehitati seltsi tegevuseks oma maja. Ehitus, mis kestis kaks aastat (1934–1936), lõppes avapeoga 27. septembril 1936. Seltsi aktiivne tegevus katkes paraku neli aastat hiljem 1940ndal aastal, millele järgnesid sõja-aastad, sundkollektiviseerimine, noorte maalt lahkumine ja Kungla rahvamaja sulgemine 1. juulil 1969. Hoone läks Väimela Näidissovhoostehnikumile, kes 1988–1989 seda õnneks

Uueks saanud vana rahvamaja.

remontima asus. Direktor oli tollal Heino Kuusik. Tõsisem renoveerimine algas 2005. aastal mitmesugustest projektidest ja fondidest saadud rahadega. Ent tööd jätkusid. Peopäevaks oli lõppenud renoveerimise II etapp, mis vana maja nii seest kui väljast on tundmatuseni muutnud. On vahetatud katus, aknad, ukSED, soojustatud välisseinad, uuendatud elektrisüsteem, saal on saanud uue laudpõranda. Kõik see on nõudnud parajalt suuri investeeringuid. 2008. aastal kulunud 1,47 miljonist kroonist on omaosalus olnud 211 000 krooni, millest 150 000 võttis enda kanda Võru Vallavalitsus. 61 000 krooni peab selts suutma ise tasuda.

Ega see kerge ole. Selts ootab headelt inimestelt abi ja

toetust. Kel võimalik, kandku SEB Panka Tagaküla Laulu-Mänguselts Kungla arveldusarvele 10220079879016 jõukohane summa (selgituseks märkida sõna „ehitus“). Ent kellele paremini sobib, võib annetada ka sularaha seltsi juhatusele (esinaine Ene Andrejev).

Südamlik juubelpidu

Uue kuue saanud maja võttis külalised vastu koduselt ja sõbralikult. Lava asemele ehitatud kamin levitas hubast soojust, mille paistel Kungla Vaim seltsi pikka ajalugu meenutas. Teda toetasid pärast kontserti ka seltsi kaua-aegsed liikmed Salme Vahtra ning Aino ja Oskar Miti tütar. Õnnitlusi ja kingitusi jagas vallavalitsuselt, maakonna projektorganisatsioonidelt ja

Nagu muiste, laulab jälle Kungla segakoor.

Ja siin peab Kungla Vaim aru seltsi edasise tegevuse üle.

sõpradelt-tuttavalt. Ent tublid kunglalased ei ole veel tehtuga päris rahul. Vana maja ootab kolmas renoveerimisetapp, mille käigus soovitakse välja ehitada teine korrus.

Ja siis saab valmis Võru valla kõige ilusam rahvamaja. Palju õnne!

Vallarahvas ja valla ajaleht

Avapeole järgnes õnnetus

Täpselt kaks nädalat pärast Kungla rahvamaja II etapi valmimist ja ilusat avapidu lahvasid pragunenud korstna vahelt tuleleegid. Häirekeskus sai teate kell 18.30, esimesed päästeautod saabusid 14 minuti pärast. Peale Võru omade tulid appi ka Põlva ja Kanepi komandod.

Korstna ümber oli süttinud vahelagi, leegid ulatusid katuselt välja ning tules oli juba ca 20 ruutmeetrit ehituskonstruksiooni ja vooderdusvilla. Äsja remonditud ruumides oli vesi, tuliuest plekk-katusest tuli tükk välja löigata.

Inimesed õnneks viga ei saanud, paraku jäi pidamata majas just algama pidanud juubelpidu.

LMS Kungla esinaine Ene Andrejev ütles, et õnneks oli majal olemas korralik kindlustus ent sellest hoolimata tuleb tegemist suurte rahaprobleemidega.

Korstus- ja taastamistööd algasid kohe pärast tulekahju..

dega. Osaliselt on tasuda veel remondikulude omaosalus, millele nüüd lisandub ka kindlustuse omaosalus. LMS tänab südamest seniseid toetajaid ja palub kõiki häid inimesi aidata selts ka praegusest raskest olukorrast välja (arvumbreid vaata avapeo artiklist).

HELGI NOORMETS

Vallajuhi Georg Ruuda ja Priit Süüden, kes samal õhtul koos külarahvaga ka ise taastamistöödele käed külge löid, ütlesid, et vald kujundab oma seisukoha pärast seda, kui kindlustusega on asjad klaarid.

hendusrikas saab mõningatel põhjustel olema number 55, mis leiab kajastamist nii lauludes kui tantsudes.

Puigat külastas aiandusspetsialist Eino Peedel, kes praktiliselt näitas ja õpetas õunapuude tagasilõikamist. Huvilisi oli rohkesti ja külakeskuse (Tuglase mälestuskivi) ümbrus sai kenamaks. Aianduslikud koolitused on Puigal populaarsed ja traditsioonilised.

MTÜde ja külaseltside plaanidest

MTÜ Kodukotus Parksepa

Allpool lühidalt MTÜ juhatuse juurde moodustatud alakomisjonide plaanidest.

Heakorramisjoni

Täiendada aleviku haljastust, korraldada jõulukaunistuste konkurs, muretseda juurde jõulukaunistusi aleviku üldilme parandamiseks. Viia läbi fotokonkurss „Parksepa aastal 2009“.

Ürituste komisjoni

Korraldada kokkutulek Parksepa endistele ja praegustele pillimeestele koos spordi- ja line-tantsijate päevaga. Viia läbi temaatilised päevad: laste- ja noortepäev ja eakate päev koos Lasva ja Rõuge valla eakatega.

Sotsiaalkomisjoni

Jõulude puhul aleviku üksikute eakate ja haigete meelepidamine, sotsiaalmaja elanikele jõulupeo korraldamine.

Noortekomisjoni

Jätkata lasteringi tegevust, täiendada joonistamise ja käsitöömaterjalide varustid, kutsuda külla lillesead, klaasvitraaži, keramik ja spetsialiste.

Puiga Külaselts

Tahame korrastada Puiga pargi (toimuvad heakorra- ja hoogtööpäevad) ja rajada parki laululava. Sellele järgneb Puiga II külapäev.

Navi Külaselts

Soovime jätkata tegutsevate ringidega (lauluring, aeroobi-

ka, vutiselts) ja korraldada külaõhtu, sõbrapäeva, vastlapäeva, naistepäeva, naljapäeva, Navi miilijooksu, jaanipäeva, spordipäeva, suvelõupäeva, isadepäeva ja jõulupeo.

Laulu- ja Mänguselts Kungla

Palju jõudu kulub tulekahjustuste kõrvaldamiseks, kuid meie traditsioonilised üritused (vabariigi aastapäeva tähistamine, vastlapäev, jüripäev, emadepäev, jaanituli, lõikuspidu ja jõulupidu) toimuvad. Lasteringiga soovime minna teatrisse ja reisi koos Tsoolgo Külaseltsiga.

Valla haridus- ja kultuurikomisjoni vaatas 27. oktoobril eelnimetatud ürituste korraldamiseks esitatud taotlused läbi ja tegi oma otsused. (Lähem info hariduse ja kultuuri peaspetsialistilt Siiri Konksilt tel 782 8092.) Väiksemate organisatsioonide taotlused ei ole siin kajastatud.

Haridus- ja kultuurikomisjoni otsused lähevad läbivaatamiseks, paranduste tegemiseks ja kinnitamiseks volikogule. Alles pärast seda võib taotlustes esitatud summade põhjal asuda 2009.a tegevusi ja üritusi reaalsete ette valmistama.

Tuletame siinkohal meelde, et 2008. aastaks eraldatud tegevustoetuste kasutamise kohta tuleb esitada hariduse ja kultuuri peaspetsialistile Siiri Konksile aruanded.

Kultuuriteated

Navi Külaselts kutsub isadepäeva kontserdile

8. novembril algusega kell 18 oodatakse Navi seltsimajja isasid koos pereliikmetega. Toimub isadepäeva kontsert, kus teiste hulgas esineb ka Viitina meesansambel.

Vannamuudul tuleb juubeliteelne sünnipäev

Tõsi mis tõsi! Ansambel Vannamuudu saab kümneaastaseks

2009. aastal (täpsemalt sügisel), ent ka tänava, n-õ juubeli eel, otsustati oma sõpradele ja tuttavatele laulda. See toimub vallamaja saalis 18. novembril algusega kell 14. Ootame kuulama ja kaasa laulma!

Parksepa rahvamaja ringide päev (iga-aastane traditsioon) toimub 5. detsembril algusega kell 19 Parksepa keskkooli aulas. Toimub kontsert, kuhu on oodatud ka aleviku rahvas. Tä-

Timo Palo (29) on meie valla poiss, kes praegu elab ja töötab Tartus. Ta on lõpetanud Tartu Ülikooli geograafiateaduskonna ja käesoleva aasta sügisest asus õppima doktorantuuris polaar-teaduste alal. Timo vanemad on Agu ja Maire Palo, abikaasa Katre toimetab Eesti Loodust ja peres kasvab poeg Nansen, kes on oma nime saanud kuulsalt polaaruurijalt Fridtjof Nansenilt.

2006. aasta septembris alustas Prantsuse teaduslaev Tara reisi üle Arktika. Laev sarnaneb Nanseni laevale Fram, mis liikus ka jäässe külmutatuna üle pooluse ning vabaks sai siis, kui jää ta vabaks andis.

Läbi Soome meteoroloogianstituudi pakuti Taral osalemist ka eestlastele. Teadlased laeval

tegelesid nii mere-, jää- kui atmosfääriuringutega. 2007. a aprillis sai pooleks aastaks Tarale vahetusmeheks ka Timo. Taral tutvus ta norralase Audun Tholfseniga, kellega koos otsustati võtta ette suusaretk üle Gröönimaa jääkilbi, jälgides kuulsa Nanseni 120 aastat tagasi toimunud samasugust retke. Esiolgu üksi mineku kavatsusele tõmbasid kriipsu Taani seadused, mis sellist sooloprojekti ei lubanud.

Alljärgnevalt asume avaldama Timo ja Auduni 600 km pikkuse retke muljeid läbi Timo mälestuste. Ette rutates tuleb öelda, et teel oldi 26 päeva ja tagasi jõuti 17. juunil 2008. Milligi taolisega ei ole keegi eestlastest hakkama saanud.

Nanseni jälgedes üle Gröönimaa

15. augustil 1888. aastal alustas tuntud Norra polaaruurija Fridtjof Nansen koos oma viie kaaslasega rännakut üle Gröönimaa mannerjää. Idarannikult läänerrannikule fjordi äärde jõuti 26. septembril. Polaaravastuste ajaloo üks olulisi küsimusi oli sellega lahenduse leidnud.

Teele Nanseni jälgedes

120 aastat hiljem, 2008. a 9. mai tuulevaiksel ja sombusel ennelõunal asun koos hea norralasest sõbra Audun Tholfseniga suuskadel teele Gröönimaa idaranniku väikesest asulast Isortoq eesmärgiga korrata Nanseni suurejoonelist saavutust, et ühtlasi sellega täide viia üks oma elu suurunistusi. Meie suusaretk kannab nimetust „In Nansen's footprint – 120 years since first Greenland crossing”.

Minu unistus – polaarlalad

Mulle on alati meeldinud lehtseda atlaseid ja maakaarte, otsides ja avastades enese jaoks seal uusi huvitavaid paiku. Meie plaanet Maa ja tema loodus paelub mind väga kogu oma hiilguses. Iseäranis köitvad on minu jaoks olnud just polaarlalad. Need valged laigud maakaartidel, mis tunduvad nii kättesaamatud, ihaldusväärsed, väljakutsuvad ja mingis mõttes ehk isegi müstilised. On ju alati retki polaarlaladele saatnud teatav müstika, eelarvamused, mõistatuslikkus ja isegi hirmud. Tegu on viimaste nn valgete laikudega meie geograafilistes teadmistes. Polaarlalade avastused on maakaartidel ühed viimased täiendused. Ometi veel tänagi teame me suhteliselt vähe nende alade kohta.

Seadused nõudsid kaaslast

Gröönimaa, see maailma suurim saar, on köitnud mind aastaid. 2003. aastal võtsin vastu kindla otsuse: kui viie aasta pärast möödub 120 aastat Nanseni esmaületusest, tähistan seda sündmust suusaretkega üle Gröönimaa. Kui esialgu oli mul plaanis saar ületada üksinda, siis vastavalt Taani polaarkeskuse ettekirjutisele osutus see teostatamatuks. Nimelt peetakse Gröönimaa ületamist üksi liiga ohtlikuks. Nii on ekspeditsioonide organiseerimine kindlalt taanlaste kontrolli all. On vaja täita mitmeid eeltingimusi, et endale luba hankida. Üks nendest ka kallis SAR

Timo Palo.

(search and rescue) kindlustus. On nõutav varustuse olemasolu, samuti uuritakse mineja varasemaid kogemusi. Ühesõnaga – tuli leida sobiv kaaslane. Algul oli see tagasilööök, sest olin end häälestanud sooloretkeks. Isiklike ettevalmistusi alustasin 2007. aasta suvel, mil viibisin pooleaastasel ekspeditsioonil Arktika jääväljal triivival laeval Tara. Sellise võimaluse sattumist minu teele enne Gröönimaad ei osanud ma kuidagi ette näha. Üheks meeskonnaliikmeks oli norralane Audun. Teadmine kehtivatest reeglitest pani mind mõtlema Audunile. Mis võiks olla veel uhkem, kui suure norralase saavutust tähistada just norralasest retkekaaslasega. Kuus kuud väikesel laeval oli paras aeg panna proovile meie sobivus. Nädal mõtlemisega oli see, mida Audun vajas, enne kui jaatava vastuse andis. Olin siis juba veendunud, et me oma reisi teoks teeme.

Reisi algus idarannikult

9. mai ennelõunal seisame Gröönimaa idarannikul, keerates suusaninasid lääne suunas. Seljataha jääb pisike küla Isortoq. Liigume esialgu mööda merejää, saadetuna jäämägede võimsatest müüridest. Leidnud uuesti koha, kust maismaale pääseb, hakkame ülespoole rühkima, et liustikuservale pääseda. Esimesed meetrid on järsud ja nii veame mõlemad kelke kahekesi, üks eest tõmmates ja teine tagant lükates. Õige pea hakkab väga palav, päike praeb ja lumi sulab. Higestame pärast tõsist pingutust kõvasti. Kelgud on rasked, mõlemal 100 kilo ringis. Alustada tuleb tõusuga liustikukuplile. Mida päev edasi, seda kergemaks muutuvad kelgud ja laugemaks läheb ka tõus, kuni jõuame tasasele jääkupli laele. Seal edasi algab juba allapoole laskumine. Planeerimise juures tuleb silmas pidada, et päevate-

konnad on esialgu väikesed ja läbitud kilomeetreid ei kogune just palju. Esimestel päevadel jääme selgelt alla planeeritud keskmisele päevateekonnale. Ühelt poolt on hea liikuda teadmises, et iga päevaga peaks minema kergemaks, kuid teisalt lajab Gröönimaa meile kogu oma raskusega just alguses, mil meie kehad pole veel koormustega kohanenud.

Esimene laager

Enne õhtut jõuame mägijärvele, millelt avaneb kaunis ja kauaigatsetud vaade. Mõni kilomeeter eemal kiiskab päikesekiirtes mandriliustiku serv. Valge nõlv tõuseb üles sinise taevalaotuse suunas ja kaob lõputuna kuhugi sinna, kus päike loojub. Pole näha ühtki mäge, ei ühtki kaljunukki, on vaid lõputuna tunduv valge väli. Istume ja puhkame. Otsustame esimese laagri püstitada liustikuservale. Naudin hetke, mida olen oodanud pikisilmi. „Nüüd me siis kohtusime lõpuks,” lausun endamisi mõttes. Sel hetkel sõlmin jääväljaga sõprussideme, lubades austada tema suursugusust ja jõudu. Nii on mul kombeks. Suhelda loodusjõuga, tema mis tahes avaldusvormiga. Tunnetan siis alati mingi kõrgema vaimu kohalolekut, mis mind rahustab ja annab justkui pidepunkti ümbritsevaga kontakti otsides.

14. mail kaovad lõpuks mäed silmist. Üks püramiidjas tipp saadab meid veel mõnda aega ning siis kaob temagi. Uuesti peaksime mägesid nägema läänerrannikul, rohkem kui 500 kilomeetrit eemal. Esimesed päevad on olnud rasked: pehme suusapõhjade alla kleepuv sulalumi, raske koorem ning sombus ja pilves ilm, mis nähtavuse kohati olematuks muudab. Kui taevast kattub üleni pilevedega ja kaovad varjud, siis sulandub kõik ühte valge liustikupinnaga. Kõik on kui üks suur valge piimjas mass, pole taevast ega maad ning puudub horisondi selge piir nende vahel. Sellises keskkonnas on väga raske kindlat kurssi hoida, sest silmadel puudub pidepunkt, millest kinni haarata. Ei ole kontraste ega detaile. Polaar-seiklejate hulgas kutsutakse sellist olukorda *white out*. Ainult kompassi ja GPSi kasutades saad aru oma liikumissuunast.

TIMO PALO
(Järgneb)

Ilmus luuleraamat „Läbi elukeeriste”

3. oktoobril tutvustas meie valla mees Aarend Kabun (alias Arno Kumer) oma vast valminud luulekogu „Läbi elukeeriste”. Nimi Arno Kumer peaks pikema staažiga lehelugejale olema vägagi tuttav, sest see on seisnud paljude südamlike luuletuste all, mis meie lehes on ilmunud. (Muide, õige mitmed inimesed on öelnud, et uue lehe ilmumisel loevad nad kõigepealt läbi luuletused.)

Luuleraamatu eessõnas kirjutab autor: „Olen põline võrukas. Sündisin kunagises Kasaritasas vallas Kabuna (praegu Meeliku) külas. Luulepisikusse nakatumine diagnoositi mul 1943. a Jaani Algkooli IV klassis. Seda esimest katsetust on võimalik lugeda ka rubriigist „Mõni salmike lapsemeelset luulet”. Luuletus on „Kevad”.

Käesolev raamatuke sisaldab luuletusi peamiselt ajavahemikust 1954–2008. Peamine osa on kirjutatud pensionieas, mil aega mõnevõrra rohkem. Ent sisse on võetud ka luulevormis tehtud õnnitlused juubeliteks, tähtpäevadeks, järelhüüeteks. Lõpus on üle 100 salmikese, mida on võimalik kasutada mitmesuguste tähtpäevade ja sündmuste puhul, kui just omal sel momendil pea ei löika.

Reede, 13.

Hommikul ärgates katsun pingsalt meenutada nähtud unenägusid, et aimata ette selle kahtlase kuupäevaga päeva keerdkäike. Mu kadunud vanaema õpetas mind unenägusid mõistma. Lihtne reegel unenägude seletamisel on: kõik paistab peegelpildis. Ennustused avalduvad vastupidiselt, nutad – tunned rõõmu, kiidetakse – tähendab laidetakse. Igatahes olen valmis.

Päev ei too midagi erilist. Liikluses olen ekstra tähelepanelikum. Inimestega suhtlemisel katsun jääda tasakaalukaks, viisakaks ja rahulikuks. Näib, et midagi pörutavat ei juhtugi.

Kella 21.30 paiku teen oma õhtust jalutuskäiku Eesti Maja hoovi peal ja kuulen imelikku

Lapsed armastusest

Kui armunud oled, siis tundub, nagu oleks süda peas.

Kui oled armunud, siis on selline tunne, nagu oleks kõhus sünnipäev.

Kui oled ühesse või teisesse armunud, siis sõidab selle inimese pea kogu aeg sinu peas ringi.

Ma arvan, et mul on küll pruut. Sest minu emal on tädi, kes ütleb, et neil on mulle pruut.

Kui sul on lapsed ja lahutad, siis võivad lapsed nädalavahetusel isa juures olla, et ema saaks uue mehe leida.

Võib olla küll mitu pruuti. Nad võivad järjekorras seista.

Täna vallavolikogu koos vallajuhtide Priit Süüdeni ja Georg Ruudaga, kes leidsid võimaluse raamatu ilmumisele öla alla panna. Täna ka valla lehe toimetajat Helgi Noormetsa, kes aeg-ajalt on valla lehes minu luuletustele ruumi leidnud.

„Läbi elukeeriste” väärib kindlasti kättevõtmist ja läbilugemist. Peale elulähedaste ja südamlike luuletuste leiab seal ka õnnitlusi ja järelehüüdeid tuttavatele inimestele (Heino Kuusik, Leontine Vesper jt) ning mõttetihedaid salmikese. Olgu neist toodud siinkohal näitena järgmine:

– Siin kord astusid esimesi samme,
tee äärde istutasid OMA tamme...

Pung kord sirgub suureks leheks,
poisslaps laiaõlgseks meheks...
Iialgi ära sa õppimast väsi,
elus siis hästi käib su käsi –

Edu ja ka edaspidist edukat koostööd soovides

HELGI NOORMETS,
valla ajalehe toimetaja

Raamatut on võimalik osta Võru raamatukauplusest, vallamajast ja Aarendi kodust. Hind 80 krooni.

haledat siutumist.

Ühtki sellise piuksuva häälega olendit ei paista silmapiiril olevat. Kaeblik hääle kostab ülevast. Siis selgub, et Eesti Maja siseõues on üks hoolas linnuke, katusealuse lambikuupli sisse enesele pesa teinud...!

Armas suleline soovis ammugi juba magama heita, kuid ei saanud – tuli segas!

Kõikjal on juba hiline õhtutund, pimedus, ritsikate saagimine, kuid linnukese kodus põleb 75-watine elektrikirn, rikkudes pisikesse tiivulise une. Lüliton valguse välja. Siuts, siuts! Head ööd sulle!

JÜRI PALLO
Los Angeles
Juuni 2008

Kui naisi on palju, tuleb liiga palju lapsi ning elu läheb väga närviliseks.

Kui on mitu peigmeest, siis tuleb neile meelde tuletada, et nad enne külla tulekut ette helistaksid.

Abieluettepanek tähendab seda, et lähed põlvili ja küsid, kas on keegi, kes tahaks sinuga abielluda.

Pruuti saab kasutada suudlemiseks ja laste saamiseks.

Peigmeest võib koos olemiseks kasutada. Minu ema peigmees käis ka iga päev, kuid siis leidis endale naise.

Reisiklubi rahvale

Traditsioonilisel uusaastapeol tuleb lõplikult valida kahe reisiplaani vahel.

Tallinn-Stockholm (kohtumine sealsete Eesti seenioridega), kestus 4 päeva, hind ca 3000 krooni.

Tallinn-Stockholm-Ahvenamaa. Kestus 5 päeva, hind 4250 krooni. Täpsem info lk 7.

Aeg – nädal enne jaanipäeva.

Pikka 10päevast reisi sel kevadel ei ole planeeritud, sest kõrgehindade tõttu kujuneks selle maksumuseks ca 10 000 krooni. Kogume kingakarpi raha ja kui elame, läheme pikale reisile näiteks 2010. aastal.

Reisiklubi uusaastapidu toimub 5. jaanuaril 2009. Oodatud on nii endised kui uued liikmed.

Sügis tegutseb

Keegi segab tohutult värve ja katsetab puudel neid toone, üle lainetes viskleva järve taamal kuldab metsade foone.

Tigeda tuulega virutab vihma, sekka sopsab raasuke rahet, et nägu sul tunneks kui rihma nagu jõmpsikas pärsit pahet.

Lükib laotusse linnukeesid, vobib viiasid lõunamaale, koostab rännukaarte ja –teesid, juhib kõik nad õigele raale.

Uks prantsatades paiskub lahti, kes, kurat, sealt sisse nüüd trügis? Tuppa paiskub rõskust ja prahti, ning taipad, et tuli herr Sügis!

AAREND KABUN

Lehesadu, lehesadu, teid ja radu katab kollane vaip.

Palun aita uurida talude lugusid!

Meie endisaegsed talud on praeguseks kas täiesti hääbunud või eksisteerivad rohkem suvilana või on neis hoopis uued peremehed. Põlluharimist ja loomapidamist neis enam peaaegu pole. Praegused suurtalud pole aga sellised nagu eestiaegsed.

Parksepa keskkooli muuseum soovib jäädvustada oma lähiümbruse talude lugusid. Ükskõik, kas sinu kodu on praeguseks hävinud või elavad seal nüüdseks uued inimesed, kirjuta sinu talu lugu, vaid ka su enda ja su vanemate ja vanavanemate lugu. Või oled sa ehk ise mõne endise talu uus omanik? Kas sa tead, kes selles talus elasid enne sind? Millega tegeleb su pere? Kergem on talu lugu kirjutada siis, kui selles elavad talu rajaja järglased.

Kui oled nõus meid aitama, pane kirja nii:

- Talu nimi ja asukoht
- Põllumaad, metsa, heinamaad ha (mis aasta andmed)
- Kariloomad, mis liiki ja kui palju
- Masinad – millised olid

olemas, mida oli plaanis osta

- Aed ja mesila
- Kes talu rajas, millal, kuidas (ostis, sai autasuks, pärandusseks jne)
- Kes on talus elanud (nimed, sünniaasta, sugulus).
- Kas kasutati palgalist tööjõudu (hooajaliselt, kogu aasta)
- Kui talus elas mitu põlvkonda, siis kuidas läbi saadi, milline oli tööjaotus
- Talutööd. Talutoidud. Riided ja jalatsid. Laupäev ja pühapäev. Pühade tähistamine, kombid.
- Võimalusel kirjeldada talutöid: leivategu, seebi keetmine, pesu pesemine, puude ja turba lõikamine, õmblus- ja rätsepatööd, kangakudumine, meeste ja naiste tööd. Kus oli veski, kus elas sepp, kus sai villa töödelda jne.
- Kolhooside-sovhooside loomine ja elu neis. Muutused taluelus.
- Ühistatud vara tagastamine ja kompenseerimine.
- Endise talu praegused omanikud, hoonete seisukord, tegevused.

• Muud, mida kirjutaja vajalikuks peab, näit. seltsielu ja ühistegevus, ühistud jne.

Küsimusi ja ülesandeid sai palju. Kui kõigile ei oska vastata, võid vastata osaliselt. Jutusta oma lastele või lastelastele, luba neil üles kirjutada.

Väga teretunud on fotod, dokumendid. Tagastame need pärast koopiategemist.

Täname ka pisikesi abi eest.

Vajadusel võid küsida tel 56 687 241 ILME VAHTRA

Vastused võid saata ka posti teel:

Ilme Vahtra
Väimela side 65513
Võrumaa

Võid saata koolilapsega, eriti kui ta on küsituleja.

e-posti aadress: info@parksepa.werro.ee

Lisada märge: Ilmele talu lugu

Ja veel – kas sinu poolt avaldatut võib trükkis avaldada?

ILME VAHTRA,
Parksepa kooli muuseumi juhataja

Talvekülmadeks tuleb igal juhul valmis olla

Tänavune sügis algas 22. septembri kell 18.44 jaheda kirdetuulega. Temperatuur on aga oktoobri esimesel poolel püsinud normist pisut kõrgemal. Eelnenud kolme sügise soojarekordidega võrreldes on õhumassid siiski oluliselt jahedamad. Põllupidajate lohutuseks oli oktoobri alguses piisavalt kuivi päevi, mis andsid aega kartuli ja köögiviljasaagi koristamiseks ja taliviljade külviks.

Lehtpuudel algas suverüü heitmine juba mihklikuu tuulistel lõpupäevadel. Seega on kolletumispäevaks (14. oktoober) kuldse sügise hetked otsa saamas. Rändlindudest on lahkuvaid kure- ja haneparvi möödunud sügisetega võrreldes seni vähem märgata olnud. Kuldnokkade salgad käivad küll pihlaka ja leedrimarju ning pudenenud

viljateri inspekteerimas.

Oktoobri esimese dekaadi öö- ja hommikutunde on palistamas tihedad udud. Vanarahva ütlemiste mööda tähendab sügisene udu järgmise kuusse veel sooja, ent teisalt kuulutatavat oktoobrikuu udud ka talveks rohket lund. Kuiv ja selge oktoober toovad külma ja vähese lumega talve. Samas arvatakse, et kui oktoober metsa lehtedest täiesti lagedaks teeb, on talvel pehmeid ilmu oodata.

Tänapäeva oludes tunduvad rahva tähelepanekud siiski vastukäivatena. Eelmisel sügisel nähti hulgaliselt märke, et saabuv talv tuleb karm. Talv jäi aga praktiliselt olematuks.

Kahloja 30 aasta pikkuse vaatlusstatistika põhjal julgen öelda, et vihmase suve järel on külma hilissügise järgi talvel

siiski ka pikemaajalisi sulaperioode olnud. Näitena 1993. ja 1998. a novembrid, kus kuu keskmine alla -5° langes ja Parksepa ning Väimela järvedel jää kalastajaid ja uisutajaid kandis. Samas on erandiks 1986. a sügis, mil vesise suve järel oktoober ja november plusskraadides püsisid, aga jõulukuul süvenenud pakane kevadkuu keskpaigani külmarekordeid tõi.

Üks seos inimühiskonna ja looduse käitumise vahel annab siiski tunda. Nimelt saadavad nii majanduskriisi kui sõjalisi pingeid saagiikaldused suvel ja karedad külmad talvekuudel.

Ilmajutt kirja pandud 9. oktoobril 2008

PEEDU PALM,
ilmavaatleja

2008. a suvekuude ilm

KUU	Aprill			Mai			Juuni			Juuli			August			September		
DEKAADID	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III
Keskm õhutemp °C	+7,5			+11,3			+15,2			+17,2			+17,1			+10,5		
Dekaadi maksim	15,0	15,5	23,1	22,5	22,8	22,61	25,2	24,3	23,1	23,5	24,6	26,9	23,8	29,7	20,5	24,9	11,9	16,8
min	-3,1	-0,8	-2,8	-0,2	-2,2	0	2,5	6,1	4,9	5,0	8,2	6,7	9,8	10,5	6,8	2,0	1,8	0,2
Sademeid mm	41			27,3			54,4			84,5			166,1!			60,7		
Äikesepilvi (kokku 28)	1	–	–	3	2	–	–	5	3	3	2	4	1	4	1	4	–	–
Õhurõhk maksim	768	763	768	767	765	766	767	761	761	762	762	766	764	761	761	763	771	775
min	742	749	760	760	749	761	755	747	752	750	752	754	747	751	747	751	763	751
Tuule vald. suund	kagu	kirde	muutl	ida	lõuna	põhja	loode	lääne	lääne	loode	edela	loode	kirde	lõuna	loode	lõuna	kirde	muutl
maksim kiirus m/s	15	15	10	15	12	12	18	16	14	12	7	10	12	13	14	10	12	13
Päikeselisi päevi (kokku 87)	6	3	9	6	4	9	7	3	6	5	4	6	4	5	2	2	–	5

2008. aasta suve iseloomulikud näited:

* Vegetatsiooniperiood vältas 28. aprillist 11. septembrini (137 päeva). Eelnenud aastaga võrreldes lõppes kaks nädalat varem.

* Öökülmadeta periood maapinnal kestis 8. juunist 1. septembrini (kõigest 85 päeva).

* Sademeid suvekuudel kokku 434 mm (norm 350 ± 30), seejuures kevadsuvi pöuane, kuid august ja septembri algus liigvihmane.

* Äikesepilvi 28 – võrdlemise tihedalt, seejuures tugevamad piksed juulikuus.

* Päikesepaistet nappis eriti suve teisel poolel.

* Ööpäeva keskmine õhutemperatuur tõusis üle +20° C vaid neljal päeval! 2007. a suvel 25 päeval.

Pumbajaamade rekonstrueerimine lõppemas

Valla neljas pumbajaamas (Kose, Puiga, Parksepa, Väimela) toimunud sellesuvised ehitustööde käigus on paigaldatud filterseadmed, teise astme mahutid, uus torustik pumplate sees ja seadmeid reguleeriv automaatika. Remonditud on pumbajaamade siseruume.

Tööde lõpetamine peaks toimuma novembri algul. Seniste näitajate järgi on vee kvaliteet Kosel ja Puigal oluliselt paranenud.

Kõigi tööde üldmaksumus on kaks miljonit 383 87 krooni, millest valla eelarvest on läinud 232 000 krooni. Ülejäänud on fi-

nantseerinud Keskkonna Investeeringute Keskus (KIK).

Hajaasustuse veeprogrammist

Vallavalitsusele laekus 21 taotlust. Täies mahus rahuldati 12, üks osaliselt. Esmajärjekorras arvestati sissekirjutust. Loodetavasti jätkub programm ka 2009. – 2010. aastal.

Väimela reovee- pumpla korda saamas

Mahukas töö Väimela reovee-

pumpla renoveerimisel algas käesoleval aastal (üldmaksumus kaks miljonit 405 790 krooni), millest valla osalus on 10%. Praeguseks on rekonstrueeritud pumpla ülepumpamis- ja elektrisüsteemid. Reoveepuhastis ehitatakse välja praegu kasutamata seisv OXYD-tüüpi puhasti, vahetatakse välja reovee puhastialale jäävad torustikud, puhastatakse biotiigid ja paigaldatakse tehniliste seadmete hoone.

Kose ja Valgjärve piirkonna elanikele

Arvestades suvilate piirkonna vajadust vee- ja kanalisatsioonitrasside järele, teatame, et praeguseks on sõlmitud leping firmaga Hydroservice OÜ, kes paigaldab teedevalitsusele kuuluva maantee kõrval asuvale maale vee- ja kanalisatsiooni liitumispunktid. Nendega on suvilaomanikel soovi korral võimalik liituda. Kuna tööd võivad kesta kevadeni ja paratamatult häirivad liiklust, palume elanikelt mõistvat suhtumist.

AIGAR KALK,
abivallavanem

Väimela reoveepuhasti rekonstrueerimine.

Foto AIGAR KALK

Erametsakeskus aitab metsaomanikul metsa majandada ja puidu müüki korraldada

Meie põhjapoolsetel lähinaaberitel on metsaomanike majanduskoostöö toimunud hästi juba mitmete aastakümnete jooksul. Ühistute kaudu müüakse puid, istutakse metsa ja tehakse muid metsamajandamistööd.

Ka Eestis on metsaühistud viimaste aastate jooksul teinud piirkonniti väga tublit tööd. Samas ei ole suurel osal meie metsaomanikest tihtipeale võimalik ühistu poole pöörduda majanduslikku laadi teenuse saamiseks. Omanik teeb metsakaupa jätkuvalt omal käel ja ka metsahooldustööde murede lahendamises on ta pahatihti üksipäini.

Lageraie müügiga võib metsaomanik kenasti toime tulla, sest suur puidumaht tõmbab ostjaid ligi. Lageraie puhul on ka raietegevuses eksimise võimalus väiksem kui näiteks harvendusraie tegemisel. Mitmete omanike maadele jäävate kraavikallaste puhastamist või väikesemahuliste harvendusraiate tegemist on aga metsaomanike ühistööta raske ette kujutada.

Energiapuidu turg areneb kiirelt

Viimastel aegadel on hakatud aktiivselt rääkima puidu kui taastuvenergia allika laialdasemast kasutamisest. Teisalt on senini riiklikul tasandil küllalt vähe tegeletud just selle küsimuse lahendamise, kuidas väikese pindalaga ja seetõttu raskesti majandatavatelt erametsaüksustelt vajaminev ressurss kätte saada.

Energiapuidu turg on kiirelt arenev, aga puidu eest makstav lõpphind ei pruugi olla sellisel tasemel, mis tekitab metsaomanikule alati müügikasumi. Tuleb arvestada, et väikesemahulistest raietest saadava puidu tihumeetri ülestõttamishind on küllalt kõrge. Seetõttu ei saa jääda pelgalt lootma vaba turu regulatsioonidele, et puu metsast energiatootjani jõuaks. On vaja veel midagi teha.

Erametsakeskus hoogustab metsaomanike majanduslikku koostööd

Metsaomanike majandusliku koostöö hoogustamiseks käivitab SA Erametsakeskus projekti, mida rahastab SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Kaheksas Eesti piirkonnas on teenistuse rakendatud konsulent, kelle ülesanne on kohaliku ühistuga koostöös pakkuda piirkonna metsaomanikele lahendusi metsa majandamisega seotud küsimustes.

Nii võib metsaomanik pöörduda konsulendi poole raieõiguse müügi, aga ka metsakasvatustöödega seotud probleemide korral. Abi pakutakse näiteks ühiselt taimede hankimisel, metsauendamistööde läbiviimisel või muude metsakasvatustööde tegemisel ühistegevuse korras.

Metsa müügi juures on oluline, et konsulent ja ühistu ei soovi metsaomanikult tema metsa ära osta. Nende ülesanne

on metsaomanikke müügi- ja protsessis nõustada, leida kõige tulutoovam ja kõige usaldusväärsem lahendus puidu müügiks. Ühistu võib ka raielangi müügi korraldamise tervikuna enda õlule võtta. Langi müük viiakse läbi enampakkumise korras, mis metsaomanikule tähendab parima turuhinna leidmist. Siinkohal tuleb siiski arvestada ka mõningase vahendustasu maksimisega: kõiki kulusid projekti vahenditest ei kaeta.

Neile metsaomanikele, kes metsakinnistu müügi- ja protsessi mõlgutavad, leiavad konsulendid igatahes lahendused, mis motiveerivad inimest metsaomaniku staatuses jätkama. Kuidas seda teha, võib näitena välja tuua pikaajase majandamispartneri leidmise.

Täpsema info kõigi projekti kaasatud piirkondade kohta leiate aadressilt www.eramets.ee.

Võru maakonnas on metsaomanikud ootatud oma murede lahendamiseks kontakti võtma Võrumaa Metsaomanike Liidu konsulendi Arne Volkoviga (tel 52 99 841, e-post: arne.volkov@erametsaliit.ee).

Pöörduge julgesti, projektis tegutsevad konsulendid on metsanduse professionaalid, kelle kohustuste hulka just metsaomanike abistamine kuulubki!

JAANUS AUN
SA Erametsakeskus
juhatuse liige

Järjest kallinev toasoe

Võttes aluseks „Kaugkütteseaduse” paragrahv 9 lõike 3 ja „Konkurentsiseaduse” paragrahv 17 lõike 1 ning katlamajade poolt esitatud soojusenergia hinnakalkulatsioonid, määrab Võru Vallavalitsus 1. novembrist 2008 MWh müügihinnaks

Par-cal OÜ teeninduspiirkonnas 752 krooni;

OÜ Puiga Soojus teeninduspiirkonnas 682 krooni;

OÜ Vee-Ekspert teeninduspiirkonnas 915 krooni.

Kõigile piirihindadele lisandub käibemaks 18%.

Perekond Tuvi rajatud kaunis puhkekoht.

Foto HELGI NOORMETS

Kodukaunistajate autahvel

11. septembril toimus vallamajas vastuvõtt selle aasta tublimatele kodukaunistajatele, koos kokkuvõtete tegemisega selle aasta kordaminekutest. Taas tuleb tõdeda, et neid oli. Presidendi vastuvõtul käis perekond Peedel. Valla ilusamate kodudega käis tutvumas 50 aiandushuvilist.

Kevadel külastati Riia Baltezersi puukooli, sügisel Tartu lillmessi, Karukäpa ja Luua puukooli. Messingist tahvli tekstiga „Võru valla alati kaunile kodule” said sel aastal perekonnad Heli ja Kalju Paal Väimelast ning Lissmannid ja Morel Verijärve külast. Tänukirja ja kinkekaardi

istikuärise Roheline Aed said perekonnad Tuvi, Juppets, Männiste, Märdimäe, Matsin, Kiilo, Sulg, Taimar Timmi ja Raudsepp, korteriühistu Meegomäe 1 ja Parksepa lasteaed.

Sel aastal toimunud õppepäevad (kõõgiljandus ja viljapuude lõikamine) jäid osavõtjate poolest tagasihoidlikeks. Millest oli kahju, sest lektorid olid oma ala asjatundjad.

Ilus kodu on rahvuskultuuri üks osa. Jõudu selleks järgmisel aastal.

HELGI NOORMETS

Reisiplaan Stockholmi ja Ahvenamaale

Ahvenamaa 6500 saart moodustavad maalilise saarestiku, kus meri on saari tihedalt täis tipitud ja pea iga saarekesel keskel seisab punane rootsi maja oma paadisilla ja lipuvardaga. Ahvenamaalt leiab rändaja rahuliku ja sõbraliku saarerahva, magusad suvelõhnad, laisalt puhuva tuule, soojad rannakaljud, ammuseid aegu meenutavad kivikirikud ja unustamatud päikeseloojangud merekaldal. Tasub meenutada ka Astrid Lindgreni Tjorvenilugusid...

1. päev

Kogunemine 13.00. Laev Tallinn-Stockholm 18.00 – 10.00. Ööbimine laevas 4-kohalistes kajutites.

2. päev

10.00 saabumine Stockholmi. Ööbimine F1 hotellis (2-ne majutus).

3. päev

7.45 – 14.10 Viking Isabella. Lõunaks jõuame Ahvenamaa pealinna **Mariehamni**, külastame 4-mastilist purjelaeva **Pommern** ja **meresõidumuseumi**. Badhusi mäelt avaneb imeilus vaade ümbruskonnale. Sõit **Eckerösse**. Uhke **Eckerö postija tollihoone**. Ööbimine Eckerös 4-kohalistes kámpingutes (vajalik oma voodipesu).

4. päev

Hommikusöök. 10.00 Eckerö Jahi- ja kalandusmuuseumi külastamine. Finnstómi kirik. Jalutuskäik Geta mäel. (Pärast matka soovitame lõunasööki, vajalik ettetellimine, ca 15 EUR). Pärastlõunal külastame restaureeritud **Kastelholmi kindlust**. **Karlsgardeni** vabaõhumuuseumis saame tutvuda ahvenamaalaste eluoluga. **Bomarsundi kindluse varemed** – omamoodi mälestus Venemaast Ahvenamaal. Südaööl – 01.00 väljub laev Tallinna. Ööbimine laeval 4-kohalistes kajutites.

5. päev

10.00 saabumine Tallinna, sõit Võrru.

Hind 4250 krooni.

Hinna sees:

- sõit mugava bussiga (audio-video, kuum vesi, WC)
 - laevasõidud Tallinn-Stockholm, Stockholm-Mariehamn, Mariehamn-Tallinn
 - bussi ülevõetud laevadel
 - 2 ööbimist vastavalt programmile, 1 hommikusöök
 - reisijuht-giidi teenused
- Lisatasu eest:**
- meditsiinibikindlustus
 - muuseumipiletid

Ostame jõulukuuski. Tel. 5259499.

Õnnitleme!

November

Astrid Linde
Vally Kikas
Ilme Võro
Gustav Soidla
Värdi Erik
Helgi Peterson
Valdur Villemson
Leida Torop
Arvo Kuddu
Ado Tammemägi
Valju Bohan
Sonts Vesper
Ossip Roskrut
Arved Truija
Erika Hirv
Aksel Karba

Detsember

Tõnu Tarv
Kalju Haabmets
Mati Liloson
Helgi Leppik
Lembit Kall
Liidia Kungus
Mai Kalk
Vaida Kangur
Riho Pähn
Stella Noa
Erna Varik
Leida Mikson
Kalju Aasrand
Galina Fedorova
August Torop
Voldemar Piho
Pavel Lillipu
Gerta Uibo
Aksella Kirotaja

Kuupäevi keelab avaldamast Riiklik Andmekaitse.

Veel kord valla lehe ilmumisgraafikust ja kättesaadavusest

Kuigi lehel hakkab 2009. aasta veebruaris kätte jõudma 12. sünnipäev, küsitakse ikka, millal see järgmine tuleb. Seepärast kordame: aastast ilmub kuus numbrit. Lehekuud (kuu lõpul) on veebruar, aprill, juuni, august, oktoober ja detsember. Lehti saab vallamajast, toimetajalt, valla territooriumil asuvatest kauplustest (+ Väimela sidejaoskond) ja linnas Viola lillekauplusest (Jüri tn) ja Timmi poest (Kreutzwaldi-Vabaduse tänava nurk).

Lehe tihedamat ilmumist ei ole volikogu seni vajalikuks pidanud.

Jää hüvasti, kallid laulusõsar Asta 30.12.1934–19.10.2008

– Nüüd puhkad sa ja üle sinu käib aja väsimatu tiib.
Ja kuskil kaugel vikerkaareudus on sinu igavene noorusmaa... –

Ansambli Vannamuudu on taas tabanud valus kaotus. 19. oktoobril lahkus meie hulgast ansambli asutajaliige, nooruslikult kauni häälega solist ja laulja Asta Kerra. Raske haigus sai võitu elu-tahtest.

Ka surm vajaks justkui neid kõige paremaid. Peale selle, et koht lauljate rivi keskel jäi tühjaks, kaotasime rõõmsameelse, abivalmi, sõbraliku ja lihtsalt hea inimese. Jääme leinama ja soovime lähedastele jõudu raske kaotuse kandmiseks.

Ansambli Vannamuudu endised ja praegused liikmed

Manala teele on lahkunud

KADRI RAAG	14.08.2008
ELSA LOOG	21.08.2008
HARRI MAHLAPUU	11.09.2008
MATI TUHKANEN	11.09.2008
HEINO VOOL	21.09.2008
LEIDA KELT	4.10.2008
ELVI HUUL	10.10.2008
LEIDA KALEV	16.10.2008
ASTA KERRA	19.10.2008
ALLI LÕHMUS	24.10.2008

Kolepi küla ajaloost

Alates sellest lehenumbri astu- me avaldama katkendeid Kolepi küla ja kooli patrioodi Öie Laanekivi valmivast kogumikust „Külateedel”. Järgnevates lehenumbrites tuleb juttu külas elanud huvitavatest inimestest.

Sissejuhatuseks

„Tuhanded külad, tuhanded talud laiali Eestimaal. Süündinud nendes kadunud põlvned, vanavanemad...”

M. Zilmer

Need südamlilikud lauluread viivad mõtted kodukülalt ammu- kadunud inimestele. Kes nad olid, kuidas elasid, mida tundsid ja mõtlesid? Mida nad on jätnud endast järeltulevatele põlvkondadele? Neile küsimustele aitavad vastuseid leida arhiivimaterjalid, vanad lood ja legendid ning jalutuskäigud surnuaedades.

Ajalooandmete järgi on Kagu-Eesti olnud asustatud juba enne meie ajaarvamist. Sellest kõnelevad leiud Kääpa külast ja Vöhandu kallastelt. Teadjale avavad oma saladused ka järvepõhjad.

Uurimistöe tulemusena on Tartu Ülikooli doktorant Alo Lõhmus ja Tallinna Tehnika-ülikooli instituudi juhtivinsener Eve Niinemets kindlaks teinud, et Haanja, Plaani ja Lasva järve- de ning Kasaritsas Kirepil asu- va Verijärve setted (järvepõhja sadestunud oietolm) sisaldavad mitmekesist teavet paikkonna eluolust ja sündmustest aastatu- handeid tagasi.

8400 aastat tagasi aset leidnud külmasündmus kajastub Plaani järve setetes: kliima muu- tuse tõttu vaheldusid puulliigid.

3450 aastat tagasi oli Haanja kõrgustikul suur metsatule- kahju: hävis enamik toonasest metsast. Esimesed märgid põl- lundusest on märgatavad hilisel pronksajal. Kasvatati otra, nisu ja rukist. Rukkikasvatusega ha- kati laialdasemalt tegelema Plaani ümbruses umbes 1500 aastat tagasi, Verijärve ümbruses 1300 ja Lasva kandis 800 aastat e.m.a. kuni 1800. aastani meie aja järgi. Seoses rukkikasvatusega meie kandis meenus üks lapseas kuuldud jutt. Kord olnud nii va-

rajane kevad, et jüripäevaks oli Vastse-Kasaritsa mõisa põllul Kosel rukkipea väljas. Millal võis see olla? Kas minu vanavanema- te noorusajal või veelgi varem?

Ka sõjad, katkud, kolhoosi- kord, kõik, mis mõjutas inim- tegevust, on salvestatud järve setetes.

Surnuaed – meie maise rännaku lõppjaam

Rahu ja vaikus, suvel ka linnu- laul, saadavad su mõtisklusi, kui oled siia tulnud, et olla koos oma lahkunud kallite inimestega. Saad nendega mõttes rääkida, nõu ja lohutust saada.

Ristid ja mälestuskivid, suured ja väiksemad, lihtsad ja kunstipärasemad – kõik tähis- tavad üht elatud elu, mis on igal meist erinev. Kõik kokku on see osakene eelnenud põlvkondade elatud elust.

Kolepi küla tekkimise lugu

Muinasajal kandis Kagu-Eesti nimetust Ugandi. 13. sajandi al- guses kaotasid meie esivanemad saksa misjonäride poolt alus- tatud sõjas oma vabaduse. Mui- nasaegne Ugandi nimetati Tartu piiskopkonnaks. Eestlased ei unustanud oma muistset priiust. Pärast ebaõnnestunud katset va- baks saada 1343.a jüriöö algas aastasadu kestev orjaaeg, kus va- litsejad vahetusid, aga orjus jäi.

1582.a läks Lõuna-Eesti Poo- la valdusse. Sellest ajast algab ka Vana-Kasaritsa, Vastse-Kasaritsa ja Saaluse mõisate lugu. Vastse- Kasaritsa mõisa maad moodus- tasid ühe osa Vastseliina lossi maadest.

Kolepi küla on üks paljudest küladest Võrumaal Kasaritsas. Küla tekkimise lugu ulatub aas- tasadade taha. Mõnel talul on säilinud talu pärisestostmise dokumendid 19. sajandi teisest poolest. Aga talud oma orjarah- vast elanikega olid olemas märk- sa varem. See seostub ümber- kaudsete mõisate ajalooga, mis viib tagasi 16.–17. sajandisse.

Kolepi küla talud ongi pä- riseks ostetud Vastse-Kasaritsa mõisalt. Mõisahooned asus Veri- järve kaldapealsel. Hoone pole

enam säilinud.

Kolepi nime kannab küla alles mõned viimased aastakümned. Arhiivianalüüs märgivad 1811. aastal Vadsa külas Vadsa Pika ta- lus tegutsenud kooli. Vadsa talu nimetust kannab ka naabertalu. Eraldati neid nii, et teine talu oli Vadsa Saamueli peremehe eesni- me järgi. Nimetus Vadsa tuleneb sellest, et üks kaugem esivanem olnud mõisas leivaküpsetaja. Tolleaegse Vadsa küla talude hulka kuulusid veel Lövaski, Kuusemäe, Andruse, Jüri, Lan- nu, Sammelsoo (Sihvri), Sarve, Otsa ja kaks Aia talu.

1912. aastal muudeti küla nimetust: Vadsa asemel võeti kasutusele Soeküla. Sellest lõu- na suunas asus suur Soemetsa küla. See oli tüüpiline hajaküla: elamud olid peidus metsatuka- keste ja küngaste vahel. Külade nimetused tulenevad sellest, et maa-ala oli metsane ja soine Vastse-Kasaritsa mõisa ääreala, kus elutses hulgalt ka hunte.

Nimede saamise kohta veel niipalju, et talu, perekonnanime või kohanime puhul sai mää- ravaks asjaoluks tööala, mingi tähelepanuvääriv iseloomuoma- dus või väline tunnus. Kohani- mede puhul ka loodus ja elu- keskkond (soo, hundid).

Nimede panemise ja saamise kohta rääkis Lövaski Ludvi ühe loo. Kord läinud ta naabertalu Sammelsoo poole. Väike Arno, Ludvist mõni aasta noorem, rääkinud õhinal: „Esä tõi vahtsõ sihvri.”

Ise näidanud ahjusiibri pea- le. Sellest alates kutsutigi Arnot mõnikord Sihvri Arnoks ja tema isa Sihvri Piitrekse.

Maarahva elamuks 18.–19. sajandil oli rehielamu, mis koosnes rehetoast ja kambrist. Korstnat polnud, nii et elati suit- sutares. Ma pole üheski ehtsas toimivas suitsutares sees käinud, kuigi üks selline minu kooliajal Kolepi Orava talus oli veel ole- mas. Uus maja oli valmis, aga kadunud Orava vanaema Ann hoidis oma taret kui kallist möö- dunud aja mälestust ega raat- sinud sellest lahkuda.

ÖIE LAANEKIVI
(Järgneb)

Toimetaja: HELGI NOORMETS
Fotod: erakogud, MAIDU JAASON, HELGI NOORMETS,
AIGAR KALK, GEORG RUUDA, MART MÄRDIN, KERSTI KATTAI
Trükk: AS Võru Täht. Tiraaž 750.